X-ik évfolyam. 41-ik szám. Kőszeg, 1890. october 12-én.

KŐSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági, ipar-kereskedelmi és nevelészeti hetilap.

TÖBB EGYLET KÖZLÖNYE.

Előfizetési ár: Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt. *Egyes szám ára 10 kr.* Előfizetési pénzek és reclamátiók a kiadóhivatalhoz (Feigl Gyula) intézendők.

Szerkesztőségi iroda: a táblaház iskola-utczai részében. (Szerkesztővel értekezhetni d. e. 11—12. és d. u. 1—2-ig.) *Kiadói iroda:* városkör 81. sz. a nyomdában.

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztőségi [illegible] a szerkesztőséghez intézendők; mindenkor [illegible]ban estig. Megjelenik minden vasárnapon. *Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.*

A közegészség mint nemzetgazdasági tényező.

Körülbelül száz év előtt, 1793-ban Tornamegye alispánja, Fay Pál egy tervezetet készitett, melyet bemutatott az 1791-iki országgyülés meghagyásából akkor működött kilencz bizottság egyikében, abban t. i., a melyik a közegészségügygyel foglalkozott. A tervezet tárgyalását előbb 1827-ig elhalasztották, utóbb végképen levették a napirendről.

Ezen javaslat szervezni kivánta gyökerében a közegészségügyet. Lehetővé tenni, hogy a halálozások már a legközelebbi években tetemesen csökkenjenek, a betegségek gyérüljenek, az élettartam ezen a réven meghosszabbittassék és igy a népesség gyorsabban szaporodjék.

Egészen elfogadható és külföldi tapasztalati példákkal támogadható feltevés, hogy a mennyiben az a javaslat az akkori legközelebbi, 1796-ki országgyülésen törvénnyé [illegible] Magyarországnak ma több mint 26 millió lakosa volna és a progresszió aránya szerint szaporodva 1900-ban, a millenium körül, megütné a harmincz millionyi számot.

Hogy a népesség számában s annak életerejében, mint akármely más hasznos tárgyban, érték, vagyon fekszik, ma már általánosan elfogadott axioma. A nemzet vagyonosodása vagy elszegényedése a legszorosabb, legbensőbb összeköttetésban áll az egészségügyi viszonyokkal, vagyis az azoktól függő átlagos életkorral. Minthogy minden ember élete produktiv és inproduktiv korra oszlik fel, vagyis: minden ember egy bizonyos ideig abszolute képtelen magát fentartani, és csak ezen idő eltelte után kamatoz az a tőke, melyet rá költött fentartására, neveltetésére a már akkor produktiv idősb nemzedék. E szerint minden ember tőkét képvisel, azt a tőkét, a mely reá fordittatott, mig az lett belőle, a mi. Egy népcsaládnak fentartása azon alapszik, hogy minden egyes nemzedék visszafizesse a következőnek azt a tőkét, a melybe az ő inproduktiv koru föntartása került s mely neki az őt megelőző nemzedék által előlegeztetett. Ezt meg is teszi minden nemzedék, mikor a tőkét az uj nemzedék nevelésére lorditja. Ámde itt a népszám nem levén helyt álló, vagyis egyforma, sőt ellenkezőleg, folyton növekedik, igy a tőkét az utónövés számának megfelelőleg még nevelni, kamatos kamatjaival együtt is visszafizetni kell. S mert ennek ekként kell történnie, szinte önként értetődik, hogy a tőke visszafizetése és növelése könnyebb vagy nehezebb [illegible] van engedve. Ha 15 inproduktiv évre 30 produktiv év esik, akkor a nagy tőkét visszafizetni nem nagy föladat: tehát mentől kedvezőbb arány van a produktiv és inproduktiv kor között, vagyis mentől több idő jut a visszafizetésre, annál könnyebb. Ha ellenben ez az arány kedvezőtlen, s az élő nemzedék már csak az idő rövidsége miatt is képtelen annyit szerezni, hogy ne csak magát föntartsa, hanem még a születések fölöse által mindig növekedő szaporulatot is fölnevelhesse, sőt hogy még akkorára is, midőn ismét keresetképtelenné, tehát fogyasztóvá válik, valamit megtakarithasson, — itt okvetlenül be kell állani a nemzeti elszegényedésnek, sőt nyomornak, az ősök által meghagyott tőke elfogyasztásának, s ebből lesz a kérdésnek nemzetgazdasági oldala.

Egy bizonyos középéletkor tehát föltétlenül szükséges, hogy az ember inproduktiv éveire juthasson annyi idő, mennyi alatt a nyert előleget visszafizetni lehessen.

Ha e részben hazai viszonyainkat tekintjük, konstatálnunk lehet, hogy elővéve tizenhét nyugot-európai államnak 10—30 évi halálozási viszonyaira vonatkozó adatait, és minden államból kiválasztva épen azt az évet, amely alatt az emlitett idő alatt abban az államban a legkedvezőtlenebb volt a halálozás, és ezen legkedvezőtlenebb halálozásoknak átlagával hasonlitjuk össze az egy évtized alatt minálunk észlelt legkedvezőbb halandóságot (tehát amott a legrosszabb, itt a tapasztalt legjobb esetet), — még ez az [illegible] mert tiz évi átlagban minden évben **százezer embernél több** halt meg nálunk, mint a mennyi a müvelt külföld bár a legnagyobb, legkedvezőtlenebb halálozásainak átlaga mellett meghalt volna, tehát tiz év alatt **egy millionál több** embert vesztettünk lölös számmal (idő elött), nem is számitva az ezek után bizton bekövetkezendett szaporodást.*)

Nálunk sopánkodnak fajunk lassu növekedése fölött s csaknem kivétel nélkül, legalább általánosan, de ép oly tévesen, azt hiszik, hogy a szü-

*) *Weszeloraky:* Tanulmányok hazánk közegészségügyi állapota felett.

TÁRCZA.

Szalónak vára.

(Mutatványul Wittinger Antalnak „Kőszeg városa és környéke" czimű müvéből.)

Vasvármegye északnyugati hegyes vidékének egy kiváló történeti helye még **Szalónak** (Zlaunuk, Zalunak, 406 m.), egy régi és a vidéken nem csak a legépebb, hanem a legkevésbé átalakitott vár. Jól elrejtőzötten a magasabb hegykúpok mögött, abba a félkörbe esik, melyet Kőszeg, Szt.-Vid, Rohoncz és Borostyánkő egykori hegyi várai alkottak, s melyek a III. században a Német-Ujvári grófokat uralták. Környéke meglehetős mély völgyekből áll, melyek tömörebb hegcsoport között huzódnak el és forrásvizek által öntözvék. A Fehérpatak (Tauchen) völgyére meredő egyik sziklatömbre épült, csakhogy ki által, arról nincsenek biztos adataink. Okmányokban már a XIII. században emlittetik, mint Német-Ujvári Henrik birtoka. E garázda főúr 1270-ben minden határszéli váraival együtt Szalónakot is Ottokár cseh király kezére játszta. IV. László magyar király 1274-ben a fövenyi és somlói puszták közt vivott ütközet után Henrik holt testén át a Német-Ujvári testvéreket üldözőbe vette és decz. 1-én e vár alatt táborozott. Azt bevennie azonban nem sikerült. Itt kelt másnap, decz. 2-án, az a levele, melylyel földjét a felségsértésbe esett vasvármegyei királyi ijászoknak, kik néhai Henrik bánnal és fiaival ellene fegyvert fogtak, hivének Herrand barsi és semptei főispánnak, a királyné étekfogó-mesterének adományozta. Mikor Albert osztrák herczeg 1289-ben a Német-Ujváriak határszéli birtokait elfoglalta, Rohoncz után mindjárt Szalónakot fogta ostrom alá, s ez Haufers Hugó közbenjárására Rohonczéhoz hasonló föltételek mellett kaput tárt. Őrizete a várnak Stubenberg Henrikre bizatott, aki azonban nem sokáig dicsekedhetett e tisztével. A XV. század első felében Szalónak ura valami Debrentey Benedek fia, Basi, kire 1436-ban nagy a panasz, hogy jobbágyait és szolgáit több izben prédára küldte a szomszéd vidékre. E század második felébe esik Szalónak fénykora. 1450-ben Baumkircher András német lovag ujra kezdé épittetni és 1560-ban teljes pompájában állott a vár, melyet az utas részben ma is láthat. Baumkircher hires vitéz volt, és Mátyás király idejében magyar főur. Őt Frigyes császár, kinek roppant nagy szolgálatokat tett, 1471-ben Gráczban álnokul kézre keritvén, lefejeztette. Ugyancsak Baumkircher épittette a szalónaki városi szép plébániatemplomot és a pálosok zárdaját csupa terméskőből és gótikus stilben. Az előbbi restaurálva most egyik épitészeti ékessége a helynek, mig az utóbbinak csak romjai láthatók a keresztfolyosó és étterem felismerhető maradványaival. 1492-ben Szalónak Flatnitzer Vid hatalmában van, ki az uradalmához tartozó területen át bort szállitó kőszegieken különböző méltatlankodásokat követett el. Még e században női ágon a Kanizsai családra szállott, majd pedig az Ujlakiakra.

A külső várrész 1648-ban épült, amióta Szalónak a Batthyányak birtoka. A belvár (régi vár) udvarába, mely alig néhány négyszög méternyi területü, magas ivü kapun át juthatni, és ennek külső baloldali falában nagy kőtáblán Baumkircher domborművü alakja látható latin szövegü gót felirással. A vár és az ehhez tartozó birtok nagy része ez időszerint egy jótékonyságáról ismeretes magyar főur, id. Batthyány Károly tulajdona, mig másik, néhai Batthyány Lajos gróf első magyar miniszterelnök egykori részét Schmidt Ferencz nagybirtokos vette meg.

Szalónaknak, mint helységnek belrendezettsége kissé szabálytalan, utczái rendezetlenek, ami várszerkezetének tulajdonitandó; házai azonban elég csinosak.

Kirándulás a Mürz völgyébe.

Utleirás.

Irta

Sissovits Miklós.

— A „Kőszeg és Vidéke" eredeti tárczája. —

(Vége.)

Wartbergen jól mulattunk julius 15-ig.

Julius 15-én reggel 8 órakor — oly kényelmesek voltunk — indultunk visszafelé. Wartbergtől délnek haladva Kindbe g csinos mezőváros on mentünk végig, hol nagyrészt magyar nyaralók vannak; tovább Kindbergdörfl. Edelsdorf-on át Staincz a érkeztünk 11 órakor, hol is megebédeltünk; a pecsenye megint „schmutzli" volt! —

letések csekély száma, illetőleg ezek kedvezőtlen aránya az idegen fajokhoz képest, mozditja elő e szomoru népesedési adatokat. Ellenkezőleg! Egyetlen nyugot-európai civilizált állam és hazánkban is egyetlenegy nemzetiség sem mutat fel oly kedvező házassági arányt és egyszersmind oly magas születési ‰-ot, mint a magyar faj, — a magyar faj pusztulásának és elmaradásának a természetszerü szaporodás rendes mértékétől nem a kedvezőtlen születési, hanem a hallatlanul uzsorás halálozási nagy számarány az oka.

Továbbá, mig tizenkilencz nyugot-európai országban átlag 27 és 8 hónap a középéletkor, nálunk: Erdélyországban 26 év 4 hónap, Horvátországban 25 év és 6 hónap, és Magyarországban csak 25 év és 4 hónap, tehát hazánkban két évvel és négy hónappal rövidebb, mint 19 nyugot-európai népcsaládnál átlag véve — oly rövid életkor, mint a szerencsétlen nyomorult irlandi népnél volt a negyvenes években kiütött népesedés-mozgalmi krizis előtt, de még tizenhárom hónappal rövidebb, mint a minő a ma is nyomoruságos irlandi életkornak középtartama, most, az emlitett népesedési krizis után.

Nálunk végül 12 inproductiv évre 13½ productiv év esik, mig Nyugat-Európában 12 évi és 5 havi inproduktiv korra jut 15 és egynegyed. Igy a productiv időarányt könnyü megvonni. És esik Francziaországban 3 fogyasztóra nyolcz termelő, nálunk pedig 3 fogyasztóra termelő csak öt.

A közegészségügy, jelentőségét tekintve, országos ügy s mielőbb napirendre volna tüzendő.

H.

Magyar ipar.

Irta: Nyáry Elemér gróf.

Nincs hasznosabb gép a korszerü községi életben, mint a jeles tűzfecskendő: mert amig bármelyik más házigép rendesen az egyedet, vagy pedig a voltaképi családot szolgálja, a jeles tüzfecskendő mindennél inkább védi a községeket. Ez ku'csa annak, hogy minden próbát tartottak; mert a nem jól működő tűzfecskendők már igen gyakorta voltak egyedüli okai rémitő pusztulások meg nem gátolhatásának: tűzvész alkalmával elbizakodottá tette a tűzoltókat a tudat, hogy van tűzfecskendőjök, amely azonban a méltán követelt szolgálatot nem birta teljesiteni. Ez ok miatt leirhatatlanul fontos a tűzfecskendők bevásárlásánál rendkivül elővigyázónak lenni s csak elsőrangu gyárból (tudtunkkal ilyen csupán egy van honunkban) szerezni be a korszerü tűzvédelem leghathatósabb eszközét.

Nem.ég Kolozsvárott pompásan sikerült kisérleteket tettek a Trencsénytéri-park kutja előtt: két tűzfecskendővel, két hydroforral s két „falusi-fecskendő"-vel. A kisérleteket nagyszámu, előkelő, értelmes közönség nézte végig, amely valóban el volt ragadtatva az emlitett tűzfecskendők rendkivül szabatos és biztos működése által. Ezen pompásan sikerült kisérleteken a kolozsvári tűzoltóparancsnokság több tagja szintén jelen volt. Mind a hat tűzfecskendő Tarnóczy Gusztáv budapesti tűzfecskendőgyárában készült; s igy voltaképp biztosra volt vehető, hogy kitünően működnek. A kedvezőtlen, nagyon szeles időjárás daczára ezen, szinte elpusztithatatlan, oly erősre vannak készitve, tűzfecskendők az igen vastag vizsugarat 35—36 méternyi távolságra lövelték. Nagyszerü eredmény! A tűzfecskendőkön méltán tünt föl a Tarnóczy-féle szabadalommal ellátott kengyelzár, mely azt teszi lehetővé, hogy a teljesen beiszapodott szelep csak 20 másodpercz alatt is alaposan tisztittassék ki. Ezen pompás gépek, amelyek honi gyáriparunk méltó diszére szolgálnak, nemcsak jobbaknak bizonyultak be az összes többi hazai készitményeknél gyártmányoknál, de sőt felülmulják kitünőségre a legkeresettebb külföldi gyártmányokat is. Ha pedig latba vetjük azt, hogy ezen tűzfecskendők ára jelentékenyen olcsóbb mint más műhelyek, gyárak készitményeinek árai, valóban nem tudjuk: Tarnóczy Gusztáv országgyülési képviselő szakavatottságát, mely által képesitve van ily tökéletes gyártmányt állitani elő, csodáljuk-e inkább, vagy pedig önzetlen hazafiságát, hogy kitünő gyártmányainak vételárait sokkal olcsóbbra szabta mint más műhelyek s gyárak.

Az országban jelenleg működő nagyobb műhelyek, s gyárak, melyek tűzoltó-szerek készitésével, illetőleg gyártásával foglalkoznak, legutóbbi árjegyzékeik szerint, árai következők:

Tűzoltó-sisak: Walser 5 frt, Geittner 3 frt 95 kr, Seltenhofer 4 frt 50 kr, Tarnóczy 3 frt 90 kr.

Börsapka: W. 1 frt, G. 1 frt 10, S. 1 frt 20 kr, Tarnóczy 1 frt. Mászóöv: W. 7 frt, G. 7 frt, S. 6 frt, Tarnóczy 5 frt 90 kr.

Szivattyus-öv: W. 1 frt 50 kr, G. 1 frt 45 kr, S. 1 frt 50 kr, Tarnóczy 1 frt 35 kr.

Mászóbalta táskával: W. 4 frt 25 kr, G. 4 frt 20 kr, S. 4 frt 40 kr, Tarnóczy 3 frt.

Szivattyus-balta táskával: W. 3 frt, G. 3 frt 50 kr, S. 4 frt, Tarnóczy 3 frt.

Mászókötél: W. 3 frt 50, G. 3 frt 25 kr, S. 3 frt 60 kr, Tarnóczy 3 frt 10 kr.

Kéthangu-jelző: W. 3 frt 50 kr, G. 2 frt 50 kr, S. 3 frt 50 kr, Tarnóczy 2 frt.

Kender-tömlő: W. 1 frt 10 kr, G. 1 frt 20 kr, S. 1 frt 10, Tarnóczy 85 kr.

Tömlő-csavarok: W. 5 frt 50 kr, G. 6 frt 50 kr, S. 6 frt, Tarnóczy 5 frt 50 kr.

Dugó-létrák: W. 24 frt, G. 14, S. 30 frt, Tarnóczy 12 frt. Locomobil-fecskendő: W. 70 frt, G. 70 frt, S. 90 frt, Tarnóczy 60 frt.

Kétkerekü targoncza-fecskendő (szivómű nélkül): W. 349 frt, (csak 92 mm. s igy nem szabad községnek vásárolnia). S. 500 frt (100 mm.) Tarnóczy (100 mm.) 300 frt (szivóművel.)

Kétkerekü mozdony-fecskendő: W. 600 frt, G. 675 frt, S. 600 frt, Tarnóczy 500 frt.

Négykerekü nagy falusi fecskendő (2 üléssel): W. 720 frt, G. 800 frt, S. 675 frt, Tarnóczy (4 üléssel) 600 frt. Négykerekü „városi" fecskendő: W. 800 frt, G. 800 frt, S. 725 frt, Tarnóczy 700 frt.

Vizhordó-kocsi: W. 280 frt, G. 250 frt, S. 250 frt, Tarnóczy 220 frt.

Ezen összehasonlitó-táblázat kézzel foghatólag bizonyitja, hogy a mindenütt legjobbaknak bizonyult Tarnóczy-féle gyártmányok egyuttal a legolcsóbbak. Persze! az szintén kitünik ezen összehasonlitó-táblázatból, hogy amig a Tarnóczy-féle gyár nem létezett, ilynemü bevásárlásoknál a vevőket ugyancsak kegyetlenül sarcolták meg.

Kőszeg sz. kir. város közköltségvetésének előirányzata az 1891. évre.

Bevételek.

I.	Svábfalusi allodium	121	frt
II.	Vizivám	451	„
III.	Szántóföldek és rétek	4336	„
IV.	Ut- és kövezetvám	10455	„
V.	Sörház után	315	„
VI.	Házbérek	3859	„
VII.	Katonaság által	174	„
VIII.	Vadászat és halászat	588	„
IX.	Bor- és pálinkamérés	2250	„
X.	Mérlegek	88	„
XI.	Erdei jövedelem	18925	„
XII.	Téglagyártás	5150	„
XIII.	Kőbányák	230	„
XIV.	Rétek jövedelme	1200	„
XV.	Legelőbér	300	„
XVI.	Trágya eladás	—	„
XVII.	Mezei és hegyi felügyelet	1000	„
XVIII.	Bikatartás megtéritése	850	„
XIX.	Közmunka váltság	—	„
XX.	Vásárok jövedelme	20	„
XXI.	Tandijak	1300	„
XXII.	Árvatőkék után	350	„
XXIII.	Alapitványok	98	„
XXIV.	Adóvégrehajtás	100	„
XXV.	Halottas kocsi	180	„
XXVI.	Leleneczköltség	30	„
XXVII.	Községi pótadóhátralék	3800	„
XXVIII.	Rendkivüli bevételek	1000	„
XXIX.	Toloneczköltség	45	„
XXX.	Vágóhidbér	400	„
XXXI.	Ipardijilletmény	110	„
XXXII.	Vasuti nyeremény	1600	„
XXXIII.	Letelepedési	100	„
XXXIV.	Ebadó	—	„
XXXV.	Katonai pótadó megtérités	—	„
	összesen	59425	frt

Kiadások.

I.	Tisztviselők fizetése	9050	„
II.	Egészségügyi személyzet	375	„
III.	Rendőrség és irodaszolgák	2945	„
IV.	Iroda szükséglet	989	„
V.	Bélyeg- és postadijak	40	„
VI.	Iskolák fenntartására	10232	„
VII.	Kegyuri kiadások	2325	„
VIII.	Kegy- és nyugdijak	1100	„
IX.	Városi [illegible] stb	1448	„
X.	Épületek fenntartása	[illegible]	„
XI.	Erdei kiadások	11215	„
XII.	Gazdaságra	—	„
XIII.	Téglagyártás	2847	„
XIV.	Utak és tartozékai	8356	„
XV.	Tolonczok és fegyenczek	350	„
XVI.	Városi árvák	1546	„
XVII.	Szegények orvoslása	427	„
XVIII.	Gyógy- és ápolási költség	1500	„
XIX.	Katonaság	150	„
XX.	Ujonczozásra	30	„
XXI.	Honvédlaktanyára	—	„
XXII.	Királyi adó és végrehajtás	4063	„

Itt kiséretet kaptunk, t. i. Fischbach és Stainz közt gyalogposta közlekedik és szegény stájer postásnak naponkint el kell jönnie 4 órai távolságra, Fischbachból Stainzba, délután 5 órakor pedig ott kell neki már lenni Fischbachban. A gyalogpostás ajánlkozott, hogy hajlandó gyaloguton vezetni bennünket a hegytetőig, mert a rendes ut igen kigyózik. Ajánlatát elfogadva 12 órakor elindultunk és ½3 órakor felértünk a hegytetőre, hol betértünk az „Alm"-ba. Itt igen eredeti fogadtatásban részesültünk. Amint beléptünk a gyalogpostással, leültünk és vártuk a korcsmárost, hát láttunk egy vén stájert az asztal mellett ülni mély gondolatokba merülve; vártuk a korcsmárost, de csak nem jött. — A gyalogpostás felkelt, poharat vett kézhez s rövid idő mulva valami itallal tért vissza: ekkor azt a kérdést koczkáztattuk, hogy „hol a korcsmáros?" — legnagyobb meglepetésünkre az öreg az asztal mellől megszólal, hogy a korcsmáros tulajdonképen ő volna; de meg sem mozdult a helyéből, hanem a gyalogpostás hozta számunkra a bort, ő pedig körtemustot élvezett. Itt pihentünk ½ órát; 3 órakor tovább mentünk Fischbach felé; a gyalogpostás negyedóra mulva elmaradt tőlünk azon megokolással, hogy nagyon gyorsan megyünk: mi azonban folytattuk utunkat, és négy órakor megérkeztünk a fischbachi korcsmába, ahol azon ürügy alatt, hogy Vorau felé az utat kell tudakolnunk, tartózkodtunk s uzsonnát ettünk; megint „schnitzlit" kaptunk!

5 órakor tovább Vorau felé!

Most következett utunk legkalandosabb része, mert éjfelután 1 óráig talpon voltunk; hegyes, völgyes kimosott sziklás talajon jártunk; a sok tanyai ut közül nem tudtuk, melyik vezet czélhoz, azért mindig nyugotnak tartva — mert Vorau nyugotnak feküdt — árkon-bokron keresztül éjfélkor valami korcsmaféléhez értünk, hol meg akartunk hálni; de mi történt!? — a korcsmárost felvertük, — be is eresztett bennünket — de eszébe jut tőlünk okmányokat kérni. Volt nálam régi időkből érettségi bizonyitványom, mit meg is mutattam neki; de ő az előtte hieroglyph magyar nyelvet meg nem értvén ugy nyllatkozott, hogy gyakran járnak arra a csendőrök és ő nem akar büntetést kapni, mert okmány nélkül senkit sem szállásolhat be. — Most jöttünk csak reá, hogy, a sötétségben észre nem véve a külső felirást, egy „Verpflegungs-Station"-ba kerültünk hol szegény vándorlók ingyen szállás és ellátásban részesülnek! — Siettünk is ki abból a házból s tovább nyugotnak egy félóra mulva a rendes utra értünk. — — Igen! de már nagyon fáradtak voltunk; nem tudtunk tovább menni: azért is a „Hold" vendéglőben az erdőszélén, puha gyepágybau nyugalomra tértünk.

De a nyugalom csak reggel ½4 óráig tartott, mikor is felébredtünk és — annyira a mennyire kipihenve magunkat, ujra utnak indultunk; reggel 5 órakor szerencsésen Verauba érkeztünk; ott az első korcsmába betértünk, hol épen felkeltek. Itt aztán restaurálhattuk magunkat s a jó reggeli után 6 órakor tovább mentünk.

Vorau igen csinos mezőváros; a városban meg XVI. századbeli házakat látni; a várostól délnyugotra a dombon egy nagyszerü kolostora áll az augusztinus szerzetnek, XVI-ik századbeli épitmény — természetesen többszörösen renoválva; ugyanott kórház és természettudományi gyüjtemény: ezt azonban csak elbeszélés után tudjuk, mert megnézni nem volt időnk, miután még aznap haza akartunk érni Lékára.

Legközelebbi állomásunk Rohrbach volt; egész addig zöld-fehér jelzés mutatta az utat. Rohrbachból nemsokára elértük az áldott haza határát s Rákosdon, Árokszálláson át 1 órakor délután Pinkafőre érkeztünk, hol a Lenner-féle vendéglőben nagyszerü ebédet kaptunk s igen jól kipihenhettük magunkat 3 óráig, mikor ujra utrakeltünk; a nagyterjedelmü apácakolostor mellett elhaladva legczélszerűbbnek találtuk az egyenes utat választani s ismét, mint megelőző napon, árkon-bokron keresztül egy tourista-utra tértünk, melynek piros-fehér jelzése szerint Willersdorf-ba érkeztünk 5 órakor, hol kis pihenőt tartottunk. Aztán nagyon fáradságos uton haladva Rettenbachon át 7 órakor este felérkeztünk Borostyánkőre.

Itt már nagyon otthonosan éreztük magunkat. Jó vacsora után ½ 9 órakor elindulva Günseck és Langecken (Gyöngyöstő és Hosszuszeg) át ½12 órakor éjjel könnyedén Lékára érkeztünk, hol olyan nagyot aludtunk, a milyent a világ még nem látott!

Igy hát két nap alatt vissza is jöttünk, pedig nem 130, hanem 140 kilométernyi uton. Igaz, hogy fáradtak voltunk és a melegtől ellankadva, de egyéb bajunk nem esett.

Daczára, hogy oly sietve tettük utunkat, mégis alkalmunk volt tapasztalni, hogy mennyivel nagyobb rend uralkodik az osztrák tartományokban — ha ugyan Stájerország után lehet indulni — viszonyitva honi állapotainkhoz. Különösen az utak, községi, járási és országutak pompásan fenntartvák s jó karban vannak. Oly hidakat láthatni a járási utakon, hogy nálunk sok vasuti hidat megszégyenithetnének.

Azonban a vén stájerok és a mi magyar parasztjaink közt nagy különbség van. Igaz, hogy az ifju generatio Stájerországban nagyon iskolázott; bármily elhagyatott vidéken jártunk is, csinos iskolát mindenütt találtunk; de a régi generatio nagyon együgyü. Igen sok bárgyu ember is van Stájerországban; persze az eghajlat, a viz is befolyással van erre.

Még olyan mezővárosok vidékén is, mint Vorau, ha kérdést tettünk, csak azt nyertük feleletül: „hm", ami annyit jelentsen, „mi", németül „was"; s legalább 5-ször kellett kérdeznünk mig igent vagy nemet nyertünk feleletül. Azt nem lehet okul felhozni, hogy nem tudtunk stájer dialektusban beszélni, mert nagyon is jól tanultuk azt.

A magyar nép még ha némotajku is sokkal több természetes észszel bir iskolázás nélkül, mint a stájerok.

Örültünk is, mikor átléphettük ismét a határt, mert bizonyos hogy: „mindenütt jó lehet; de legjobb otthon.

XXIII.	Mezei és hegyi felügyelet . . .	1000	„
XXIV.	Bikatartás	810	„
XXV.	Vásári kiadások	20	„
XXVI.	Szenvedő tőkék kamataira . .	4016	„
XXVII.	Vasuti kölcsön kamat-törlesztés .	8321	„
XXVIII.	Rendkivüli kiadások	700	„
XXIX.	Szenvedő tőkék törlesztése . .	1600	„
	összesen .	77128 frt.	

Bevételek	59425 frt.
Kiadások	77128 frt.
marad hiány .	17703 frt.

Ebből levonandó az 1888. pénztári maradvány 437 frt o. é., mutatkozik pótadóval fedezendő hiány **17266** frt, — a mi 36000 frt királyi adó után 48 százalék községi pótadót tesz ki.

A Kőszeg szab. kir. város 1890. évi adófőkönyvei alapján összeirt legtöbb adófizetők névjegyzéke.

		Adó.		
1.	Kőszegi takarékpénztár	2544 frt	59	kr.
2.	Dr. Waisbecker Antal, orvos* . .	884 „	16	„
3.	Czeke József és társa gőzm. tulajdonos	737 „	99	„
4.	Major János prépost-plébános* . .	561 „	18	„
5.	Unger Károly kereskedő	512 „	93	„
6.	Eitner Gusztáv molnár	509 „	78	„
7.	Chernel Kálmán magánzó* . . .	492 „	36	„
8.	Eszterházy Miklós hg. földbirtokos .	459 „	87	„
9.	Czeke József, gőzmalomtulajdonos .	452 „	51	„
10.	Waisbecker Ede, kereskedő . . .	435 „	—	„
11.	Kőszegi ált. takarékpénztár . . .	400 „	79	„
12.	Küttel István, gyógyszerész* . . .	387 „	70	„
13.	Markovits József, ügyvéd*	372 „	98	„
14.	Szovják Hugó, ügyvéd*	362 „	12	„
15.	Ottlyk Izabella, magánzó Budapesten	335 „	95	„
16.	Perkovits Ferencz, mészáros . . .	260 „	32	„
17.	Dr. Gerhauser József, ügyvéd* . .	253 „	88	„
18.	Vidt Géza Lajos, ügyvéd* . . .	251 „	78	„
19.	Pfeffel János, kir. közjegyző* . .	244 „	—	„
20.	Waisbecker János, ház- és földbirtokos	234 „	78	„
21.	Schönbauer János, ház- és földbirtokos	228 „	86	„
22.	Kindl József, ház- és földbirtokos .	228 „	60	„
23.	Binder János, ügyvéd*	227 „	98	„
24.	Szeybold Károly, mészáros . . .	219 „	77	„
25.	Güntner Mihály, vendéglős . . .	216 „	23	„
26.	Jánosa Gyula, kereskedő	210 „	64	„
27.	Zarka Sándor, magánzó*	200 „	56	„
28.	Popper Jakab, házbirtokos . . .	200 „	28	„
29.	Purt Frigyesné. házbirtokos . . .	200 „	3	„
30.	Csácsinovits István, gyógyszerész* .	193 „	20	„
31.	Szeybold Frigyes, mészáros . . .	191 „	57	„
32.	Paller András, ácsmester	185 „	21	„
33.	Glatzhofer Samu, épitőmester . .	184 „	92	„
34.	Waisbecker Henrik, ház- és földbirtokos	181 „	35	„
35.	Mitits János, ház- és földbirtokos .	171 „	81	„
36.	Rosenstingl Gyula, kereskedő . .	168 „	72	„
37.	Horváth György, ház- és földbirtokos	167 „	39	„
38.	Lauringer János, lakatosmester . .	163 „	45	„
39.	Tuczentaller Lajos, mérnök . . .	154 „	2	„
40.	Szeybold Kálmán, korcsmáros . .	153 „	58	„
41.	Eitner Ede, molnár	147 „	53	„
42.	Dr. Rebentisch Pál, orvos* . . .	146 „	—	„
43.	Schlögl János, ház- és földbirtokos .	145 „	54	„

Az ezen összeirás ellen netaláni észrevételek 15 napon belül teendők meg.

A *-gal jelöltek adója kétszeresen van véve.

Helyi és vidéki hirek.

— **A vértanuk emlékezete.** Az 1848—49-iki magyar szabadságharcz hős bajnokainak s majd meg vértanuinak emlékezetet e hó 6-án kegyeletes módon ülték meg Aradon. Október 6-ika negyvenkilencz óta mindig gyászos emléknapja a magyarnak és az idei csak azért vált kegyeletesebbé, mert a nemzet fillereiből emelt vértanuszobor leleplezésével látható alakban is kifejezést akart adni a magyar hála és kegyeletérzetének. Halájának, hogy a tizenhárom a szabadságért oly önfeláldozóan küzdött; kegyeletének, hogy a hazáért vértanui halált szenvedett. De mert nem mindenki lehetett Aradon, és mert nem lett volna országos az idei gyászünnep, egyeb helyeken is megülték október hatodikát, meg, a többi között Kőszegen is. Gyászlobogók hirdették kora reggel a nap jelentőségét és a 10 órakor megszólalt harangok templomba hivták a közönséget. Gyászistentiszteletre gyültek ott össze a m. kir. honvéd-tisztikar, a m. kir. járásbiróság, a járás szolgabirói hivatalának személyzete; továbbá a városi hatóság és képviselőtestület, tanári-, tanitói-testületek s a kőszegi hölgyek szine-java. A gyász misét Major János prépost-plébános mondta a helybeli benczés-tanárok és káplánok nagy segédlete mellett; alatta mindenkin látható volt a nagy meghatottság. A gimnáziumi-, polgári- és elemi iskolai tanulóknak a délelőtt folyamán illető tanitóik beszédeket mondottak és az elüljáróság delutánra és estére iskolai szünetet rendelt el. Igy ülte meg Kőszeg az idei október hatodikát; igy rótta le a kegyelet adóját a nemzet vértanui iránt. Meritsünk példát tetteikből és őrizzük meg emléköket mindörökké!

— **Bucsuestély.** Kézdipolyáni Szabó Gyula honvéd alezredest ő felsége a király a 11-ik honvéd-gyalogezred parancsnokává nevezvén ki, a hosszu éveken át Kőszegen állomásozó és itt köztiszteletnek örvendő törzstiszt a napokban Munkácsra ment ezredéhez. Tiszteletére a honvéd tisztikar és a katonai alreáliskola tanitó-testülete csütörtökön este bucsuestélyre gyült össze a *Strucz*-nál, hol tanuságul a jó bajtársi viszonynak kedélyesen mulattak. Schupler őrnagy és Gerstenberger honvéd-százados éltette a távozót, ki erre talpraesett tosztban bucsuzott el itteni tiszttársaitól.

— **Uj parancsnok.** A m. kir. honvédelmi miniszter Loskay Gábor százados törzstisztjelöltet a m. kir. honvédségi Ludovika-Akadémián elfoglalt tanári állása alul fölmentvén, a 18. honvéd-gyalogezred 3. zászlóaljának parancsnokságával bizta meg. Az uj parancsnok már egy hónapnál tovább időzik van Kőszegen és katonai ugy mint polgári körökben közkedveltségnek örvend.

— **Kinevezés.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter Vajda Bálint volt kőszegi, jelenben szombathelyi posta- és távirdahivatali főnököt végleges minőségü posta- és távirda-főtisztté nevezte ki. — Endresz Leo kőszegi járásbirósági telekkönyvi átalakitó dijnok a vasvári járásbirósághoz segéd-telekkönyvvezetővé neveztetett ki.

— **A kereskedelmi kör** mai mulatságára a következő meghivót küldte szét: A „kőszegi kereskedelmi kör“ saját helyiségében f. évi oktober hó 12-én tartandó zártkörü tánczmulatságára, mely humorisztikus előadással lesz egybekötve. Műsorozat: „Az Orr“ humorisztikus felolvasás Péterdi F.-től, előadja Fábián József. „Wer weiss ob wir uns wiederseh'n“, előadja hegedűn Lederer K. zongorán kiséri Szeybold K. k. a. „Nagy mosás“, irta egy helybeli, előadja W. J. „Heimweh“, előadja hegedűn Lederer K., zongorán kiséri Szeybold K. k. a. „Apfelstrudel“, humorist. Sololoscene vorgetragen von W. J. Belépti dij személyenkint 50 kr., kezdete 8 órakor. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak. A mulatságon a szombathelyi zenekar fog közreműködni

— **Esküvő.** Szerdán tartották egybekelésüket Varga Sándor zilahi szolgabiró és Vaida Rózsa kisasszony kedves rokoni körben. Az uj pár a 12 órai vonaton elutazott Erdely bérczei felé, Zilahra, hol a férj hivataloskodik.

— **A helyben állomásozó 18-ik** m. kir. honvéd-gyalogezred III. zászlóalja f. é. okt. 13-ín este az Alsó László és Klastrom közt elterülő mezőn villanyfény mellett harczszerü czéllövészetet tart. A kivonulás az emlitett napon este 8 órakor fog megtörténni.

— **Csillag nélkül . . .** Waisbecker Ede, fiatal kereskedő, Székesfehérvárott, hová nem régiben berukkolt, nagyfoku rövidlátása miatt fölülvizsgáltatván, elbocsáttatott. Egy éven belül jött tehát haza, pénteken, és persze csillag nélkül. Hej, de alig tart a nótával, mely ugy végződik hogy: „csillag nélkül . . . .“ mert neki most megvirradt.

— **Országos vásár,** még pedig a legjavából való, lesz városunkban a jövő hétfőn, e hó 20-án. Az októberi vásár rendesen felülmulja mind az öt társát, mivel ez időtájt bővelkednek az emberek termesztményekkel, heveresző ló- és szarvasmarhával, azután meg rendelkeznek egy kis pénzmag fölött is. Ha nagy lesz-e hát az idén is az októberi vásár, majd elválik a napján.

— **A helybeli zenekar** fenntartására aláirt összeggel most legalább egyelőre biztositva van számunkra a kőszegi zene. Az aláirás 110 frtot eredményezett költségekre és 159 frtot évi járulékképen. Pohl Richárd karmester, aki ez ügyben eljárt, most már nagyobbat, jobbat akar nyujtani a közönségnek. Legközelebb vonóhangszereken fog játszani a zenekar és nagyobbszerü séta-hangversenyt is terveznek. Jó lesz, hogy téliálomba ne merüljünk.

— **Szüret.** Közeledik a szüret és a szőlőbirtokos sürög-forogva késziti edényeit. Örül a kinálkozó jó termésnek, a gyermekek meg a szüreti vigalmaknak. Hogy mikor lesz a szüret? — azt nálunk nem is kérdezi senki; tudja mindenki, hogy az októberi vásár egyuttal a szüret hirnöke, e napon szokták „kidobolni“ a szüretet, melynek idejét régi szokás szerint a városi tanács határozza meg. Az idei bortermés, a szőlőgazdák vélménye szerint, minden tekintetben meg fog felelni az emberek várakozásának.

— **Sötét utczák.** Korom sötétségnek voltak részesei az emberek, kiknek hétfőn és kedden éjjel is akadt dolguk, és utjuk történetesen a városkörön vezetett végig. Éjfél felé egyetlen lámpa sem égett s a mennybolt is ugy fukarkodott a csillagok fényével, mint a lámpagyujtogatók a város petroleumával. Képzelhető, milyen kellemes botorkálás esett a szükebb sikátorokban.

— **Lopás.** A mult napok egyikén Rohonczon Stern Henrik szatócs üzletébe vásárlás ürügye alatt egy ismeretlen egyén, állitólag vándorlólegény ment be, s midőn a boltban kit sem látott, az árupad fiókjába nyulva az abban volt 67 frt készpénzt magához vette s vele nyomtalanul eltünt.

— **Elkésett hirdetmény.** A soproni kereskedelmi és iparkamara ma egy hirdetményt tesz közzé lapunkban, melyben oktober hó 12-ikét tüzi ki ajánlatbenyujtási határidőül. Minthogy a hirdetmény, késői beküldése miatt, éppen csak oktober 12-én láthat lapunkban napvilágot, kérjük a soproni kereskedelmi és iparkamara illetékes közegét, hogy a hirdetményeket mindig a rendes időben küldje be.

— **Időjárás.** Komor őszi idő köszöntött be a mult napokban; már elkelt a melegebb ruha, oly fagyosan fujdogált szerdán és csütörtökön a szél. Pénteken reggelre az első dér lepte el a növényzetet. Tegnap verőfényes, de elég hüvös napunk volt.

— **Meghaltak szeptember havában:** Ebenspanger Zsuzsanna, 46 éves, ág. v., szivelzsirosodás. — Markovits Anna, 77 éves, r. k., aggkor. — Hohecker János, 5 éves, r. k., agylob. — Kappel Emilia, 3 hónapos, ág. v., bélhurut. — Deutsch Mihály, 74 éves, ág. v., önakasztás. — Zettermann Gyula, 5 hónapos, r. k., bélhurut. — Haragos Rozália, 48 éves, r. k., méhrák. — Weigl Ernestin, 8 hónapos, r. k., gyermekaszály. — Schatzl József, 33 éves, r. k., gümőkór. — Randweg Mária, 14 napos, r. k., veleszületett gyengeség. — Arnstein Borbála, 70 éves, izr. v., szivbaj. — Ostermann Ferencz, éves r. k., szivszélhüdés. — Scheer Mária, 74 éves, r. k., aggkor. — Stibecker József, 3 hetes, r. k., aszkór. — Bruckner József, 71 éves, r. k., aggkor.

— **Hirdetmény.** Az orosz kormány megengedte, hogy a szőlő az osztrák-magyar monarchiából Granica és Radziwilow vámhivatalon át Oroszországba azon feltétel mellett bevitethessék, ha az annak csomagolására nézve fennálló szabályok megtartatnak, illetve ha szőlőlevelek e czélra fel nem használtatnak. Mire ezennel felhivjuk a szőlőkereskedéssel és kivitelel foglalkozó körök figyelmét. Sopron, 1890-ik évi szeptember hóban.

A kerületi kereskedelmi és iparkamara.

— **Hirdetmény.** A m. kir. távirda 1891. évi 20081 drb 6 és fél méter, 19260 drb 8 méter és 733 drb 10 méter hosszu távirda oszlop szükségletét irásbeli ajánlatok alapján kivánván beszerezni, felhivja mindazokat, kik a 98 külömböző lerakó helyen átadandó fenutebbi oszlop mennyiség egy vagy több részletének szállitására vállalkozni óhajtanak, hogy az előirt módon felszerelt irásbeli ajánlataikat legkésőbben f. é. október hó 12-én déli 12 óráig a kereskedelemügyi miniszterium segédhivatali igazgatóságához nyujtsák be. A pályázati feltételek, valamint az egyes rakhelyek megnevezését és az ezeken átadandó oszlopok mennyiségét tartalmazó kimutatás a kereskedelemügyi miniszteriumban (Budapest, akadémia-utcza 10. sz. a.) továbbá a m. kir. posta és távirdaigazgatóságoknál, a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők. — Erről az érdekeltek ezen után értesittetnek. Sopron, 1890. szeptember hóban.

A kerületi kereskedelmi és iparkamara.

Vegyes hirek.

— **Egy férj, négy feleség.** Többnejüség vádja miatt fog legközelebb a nagy-kanizsai törvényszék előtt állni Raisz Lajos volt nagykanizsai városi erdőőr, a ki nem elégedett meg azzal, hogy egy élő hitestársat birt Török Juli pellédi nőben, hanem szertebolyongván az országban még Horvát Magdolna albertfalvi, Kora Mari daruvári és Jamek Gertrud, budapesti hajadonoknak is „örök hüséget“ esküdött. Az oktober 10-én tartott végtárgyaláson a négy hitves is jelen volt. A védelmet Varga Lajos nagy-kanizsai ügyvéd képviselte.

— **A nagy festőművész itthon.** Munkácsy Mihály nejével együtt egy heti tartozkodásra hazánkba jött és megjelent az aradi vértanuk szobra leleplezésénél. Tisza Lajos gróffal értekezett egy általa az épülő országház részére festendő képről.

— **Szoba-viragok, edény-növényeknek való föld.** Az edénynövények gyarapodása, dus lombozata és virágzása egyedül a helyes ápolástól és a földtől függ, melybe ültetve vannak, különösen azon növényekre nézve fontos az, hogy a föld mindazon alkatrészeket tartalmazza, melyek a növény táplálására szolgálnak; melyek évről-évre a szobában tartatnak s a mellet könnyü, porhanyó is legyen a föld. Az a föld, melyet virágkereskedésekben, kertészeknél veszünk, ha jó, akkor következőleg készül: ősszel a fák lehullott lombját rakásra hányják, kevés friss marhatrágyával keverve; aztán összekevertetik a nyáron át gyüjtött gyommal, egy réteg zöld gyom, melyet oltatlan mészszel kell meghinteni, egy réteg gyepes föld, s ugy tovább, a rétegeket meg lehet hinteni fahamuval, korommal; az egész kazalszerün rakott gyüjteménynek szélei kissé magasabbak legyenek, mert télen át a mosásnál elhasznált szappanos szenyvizet rá kell öntözni, igy marad tavaszig, akkor összekeverik és ujból rakásra hányják jó kerti földdel, régi érett trágyával vegyest, a gyomtól tisztán kell tartani, néha trágyalével megöntözni és a nyár folytán legalább kétszer megforgatni, a kifőzött kávét is oda kell önteni. Ezen keverék a harmadik évben érett a használatra, a mikor kerti rostán át kell hányni kevés tiszta homokot közéje keverni és ha lehet, hangafoldet is, a rostált földet finomra tört faszénnel kell keverni. Ilyen földben minden szobavirág dusan virágzik, a diszlevelü növények dus leveleket hajtanak és sokkal tovább fentarthatók. Hogy különféle férgektől és petéktől megtisztuljon, használat előtt, midőn már meg van rostálva, forró sósvizzel bőven meg kell öntözni.

Közgazdaság.

A galambtrágya.

A galambok trágyája korántsem oly kicsinylésre méltó anyag, a mint ezt sokan gondolják. S ha nem tekintjük is a hasznot, a melyet, mint gyógyszer okoz a gazdaságban s különösen a kertészetben, mint trágya igen nagy előnynyel bir. Ennélfogva kötelességemnek tartom, ezen tárgyról egyet mást elmondani.

A trágyának a galambduczokból való eltakaritására legalkalmasabb a tavasz és őszi idő. Tudvalevőleg szükséges tavaszszal, még mielőtt a galambok fészket késziteni és tojni kezdenének, ezek duczait kitakaritani, hogy ezáltal később a költésben ne háborgattassanak, s ép ily alkalmas időszak erre az ősz is, mivel ekkor a galambok sem nem tojnak, sem pedig a kicsinyek felnevelésével nincsenek elfoglalva.

Szükséges azonban nyáron át is egyszer másszor a fészkeiket kitakaritanunk, hogy ez által ujonnan rakandó fészkeik számára tágasabb helyet nyerjenek, s hogy a trágyában a férgek se szaporodhassanak el nagyon.

Ezen takaritás pár percz alatt meg van, és ezzel sem a tojásoknak, sem a kicsinyeknek nem árthatunk,

S egyáltalában, ha tavasztól őszig bekövetkeznék egy olyan időpont, a mikor sem tojások, sem kicsinyek nem lennének a fészekben, ezen alkalmat okvetetlenül fel kell használnunk arra, hogy az egész galambduczot alaposan kitakaritsuk.

S mivel a galambok a tisztaságot nagyon szeretik, s minden kellemetlen bűz, még a saját tragyájok ellen okozott szag ellen is, ellenszenvvel viseltetnek; s mivel egy ilyen alapos takaritás által a férgek és poloskák, — (melyektől a galambok a nagy melegben igen sokat szenvednek) — kiirtását nagy mértékben előmozditjuk. — ezen eljárásunk által, valóságos jótéteményt gyakorolunk irányukban.

A trágya eltakaritására, — mely úgy a fészek, mint a galambház fenekére, illetve padozatára erősen oda ragad — egy éles vas eszközt kell szereznünk, a melylyel felkaparjuk. A fészkek takaritására legczélszerübb, ha egy ugynevezett kőmives kanalat, vagy ehhez hasonló eszközt használunk, a mely a hegyénél nem kerek, hanem szögletes, s azonfelül egy éles seprüvel az egészet jól kiseperjük. S ha semmit sem akarunk elmulasztani, miután már minden tiszta, a padozatot igen ajánlatos homokkal behinteni, a mit a galambok szintén nagyon szeretnek.

A ki a galambtrágyát használni akarja, hogy ügyelnünk kell, hogy a galambduczba ne tegyünk igen sok homokot vagy almot.

Sokan tul mennek e tekintetben a megengedett mértéken annyira, hogy némelyek gyakran csak is tiszta földet kevernek a galambtrágya közé. Az ellen azonban, ha a fészekben levő tollakat és kevés szalmát a trágya között hagyjunk, nem hátrányos.

Leginkább megengedhető volna még tyuktrágyát keverni a galambtrágya közé, mivel ez hatására nézve csak nem oly jó. Bajorországban a jó galambtrágya vétel ára — egy würtenbergi vékat tartalmazó zsákokban 1 frt és 1 frt 20 kron kel el.

A galambtrágya eltartását illetőleg, különösen kell ügyelnünk. Először, mindaddig, mig használatba venni nem akarjuk, egy a nap, szél és eső ellen teljesen védett helyen tartsuk, mivel a szabadban trágyázó képességének nagy részét elvesziti. Másodszor ne tartsuk a padláson az eresz alatt, a hol tudvalevőleg a legnagyobb hőségnek van kiteve. Példákat tudunk rá, hogy az ilyen helyen tartott galambtrágya meggyuladt, s az egész épületet lángba boritotta. Ezen meggyulás oka leginkább az lehet, hogy a galambtrágya — a zsiros és keménymagvak következtében sok olajat tartalmaz, s ennél fogva sok éghető anyaggal van telitve, a mi könnyen meggyulhat.

S most már helyén való lesz, a galambtrágya tulajdonképeni és több oldalu hasznosságát közelebbről ismertetni.

Sok vidéken, s különösen Franeziaországban a galambtrágyából lugot készitenek, melyet a zsemle tésztához való kovász készitésére használnak. Azt mondják, hogy ezáltal a zsemlék nagyon is kellemes izt kapnak, s hogy az annyira kedvelt Siebelu-féle zsemlék kedveltségüket, csak is a galambtrágya lugnak köszönhetik. S mivel Franeziaországban a zsemlék készitésénél rendesen ezen lugot használják, akkor elhihetjük Serres urnak, s másoknak azon állitásait, hogy Franeziaországban a galambtrágyának egy ára van az árpával, s hogy sokan kizárólag csak ezen okból tartanak galambokat.

Más helyeken a galambtrágyából lugot készitenek, melyet a fehérnemü mosáshoz használnak, s Linnee maga, ki e tekintetben tanum erre, határozottan állitotta, hogy ezen lug a mosáshoz igen alkalmas.

Felelős szerkesztő: *Wittinger Antal.*

Kiadó-laptulajdonos: *Feigl Gyula.*

Nyilt-tér.

Fehér selyemszövetet 60 krtól 7 frt. 65 krig méterenként (mintegy 2500 különféle szinben és dessinben) szétküld darab és végszámra o[illegible] és vámmentesen Henneberg G. udvari szállitó gyári raktára Zürichben. Minták postafordultával. Levelekre 10 kr. porto váratik.

Piaczi-árak

1890. évi oktober hó 11-éről.

Buza	100 kilo idei	7 frt. 20 krtól	7 frt. 50 kr-i	
Rozs	„ . .	6 „ — „	6 „ 50 „	
Árpa	„ . .	6 „ 80 „	7 „ 30 „	
Kukoricza	„ tavali	7 „ 50 „	7 „ 60 „	
Zab	„ idei	6 „ 20 „	6 „ 60 „	

		frt.	kr.		frt.	kr.
Buzaliszt I.	100 kilo	14	90	100 kilo burgonya	1	7[illegible]
„ II.	„	15	10	Marhahus . 1 kilo	—	48
Rozsliszt I.	„	13	30	Marha zsir	1	10
„ II.	„	12	—	Disznóhus . „	—	56
Buzakorpa .	„	4	—	„ zsir . „	—	68
Rozs „ .	„	4	75	Borjuhus . „	—	60
Köleskása .	„	11	—	Birkahus . „	—	40
Dara . .	„	17	—	1 méteröl bükkfa	13	50
Árpa dara .	„	8	—	„ „ dorong	10	—
Széna . .	„	2	52	„ tölgyfa	9	40
Szalma . .	„	1	90	„ „ dorong	7	60

Vasuti menetrend.

Klm.	Állomások.		sz. vegyes vonat II. III. oszt. kocsikkal reggel	d. u.	este.
		Budapesti idő.			
—	**Köszeg**	ind.	5^{15}	12^{04}	6^{03}
6	Lukácsháza	(m. h.)	5^{29}	12^{17}	6^{24}
12	Német-Genes	(m. h.)	5^{46}	12^{33}	6^{41}
18	**Szombathely**	érk.	6^{01}	12^{47}	6^{56}
—	**Szombathely**	ind.	6^{45}	3^{30}	7^{15}
7	Német-Genes	(m. h.)	7^{01}	3^{46}	7
13	Lukácsháza	(m. h.)	7^{18}	4^{03}	7^{48}
18	**Köszeg**	érk.	7^{31}	4^{16}	8^{01}

HIRDETESEK.

„EURÓPA“ SZÁLLODA!

A Budapesten V., Nádor-utcza 5. sz. a. *„Tigris“ szálloda ezimét átváltoztattuk*

„Európa“ szállodára

és azt pazar fénynyel ujból berendeztük, a modern követelmények szüksége szerint.

Az *„Európa“* szálloda a főváros legcsöndesebb és legalkalmasabb pontján fekszik, közel minden bevásárlási forráshoz és hatóságokhoz. A szálloda több mint 10 szobával rendelkezik és ugy van berendezve, hogy *abban egyes családokat is, akik elkülönitve akarnak lenni, befogadhat.*

A kényelmi szempont mellett *figyelemmel voltunk a lakók egészségének megóvására* is, azért láttuk el a szállót *légfűtéssel, villamos világitással, fürdőszobákkal és telefonnal.*

Törekvésünk: mérsékelt árak, pontos és gyors kiszolgáltatás.

A nagy közönség becses figyelmét különösen felhivjuk *családi lakó helyiségeinkre,* melyek a fővárosban egyedül az „Európa szálló“-ban kaphatók.

A nagy közönség szives látogatását kérik

REUTTER F. és **PLACH F.**

a Reutter-féle telep birtokosa, Andrássy-ut. — a Hungária nagy szálloda volt szobafőnöke.

Gyors és biztos segitség gyomorbajok s azok következményei ellen.

Az egészség fentartására, az életnedvek s ennek folytán a vérnek tisztitására és tiszta áltapotban való fentartására és a jó emésztés elő-egitésére a legjobb s leghathatósabb szer a már is mindenütt ismeretes és kedvelt

életbalzsam Dr. ROSA-tól.

Ezen életbalzsam a legjobb s leggyógyhatásosb gyógyfüvekből a leggondosabban van készitve s különösen minden emészési bajok, gyomorgörcs, étvágyhiány, savanyus f lbáfögés, vértólulás, aranyeres bajok stb. stb. ellen teljesen hathatósnak bizonyul. Ily kitünő hatásai következtében ezen életbalzsam egy bebizonyult, megbizható háziszerevé lett a népnek. **Ára egy nagy üveggel 1 frt, kis üveggel 50 kr. Elismerő iratok ezrei bárkinek betekintés végett rendelkezésre állnak.**

Védjegy

Óvás! Hamisitások elkerülése végett, mindenkit figyelmeztetek, hogy az egyedül általam az eredeti utasitás szerint készitett **„Dr. ROSA-fele eletbalzsam“** minden üvecskéje kék burokba van csomagolva, melynek hosszoldalain **„Dr. ROSA eletbalzsama a „fekete sashoz“** czimzett gyógyszertárból, **FRAGNER B. Praga 205—III.“** német, cseh, magyar és francia nyelven olvasható, széles felein pedig az ide nyomott védjegy látható.

Dr. ROSA életbalzsama valódian kapható csak a készitő

FRAGNER B.

főraktárában, gyógyszertár a „fekete sashoz“ Prágában 205—III., és BUDAPESTEN Török József úr gyógyszerésznél, király-utcza 12. sz. **Budai Emil** úr városi gyógyszertárában a Városház-téren.

Az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb gyógyszertárában van raktár ezen életbalzsamból.

Ugyanott kapható.

prágai általános házi-kenőcs

több ezer hálanyilatkozattal elismert **biztos gyógyszer** mindenféle gyuladások, sebek és genyedések ellen. Ezen kenőcs biztos eredménynyel használható a női emlő gyuladásánál, a tej tespedésénél s az emlő megkeményedésénél szüléskor, kelevénynél, vérdaganatoknál, genyes fakadékoknál, pokolvarnál, körömgyöknél, az ugynevezett körömféreguél, elkeményedéseknél, felpuffadásoknál, mirigydaganatoknál, zsirdaganatoknál, érzéketlen tagoknál stb. Minden gyuladást, daganatot, elkeményedést, felpuffadást a legrövidebb idő alatt eltávolit; s ahol már genyedés mutatkozik, ott a daganatot legrövidebb idő alatt fájdalom nélkül felszivja, kiéreti és kigyógyitja.

Kapható 25 és 35 krajczáros szelenczékben

Óvás! Miután a prágai általános házikenőczöt sokszor utánozzák, mindenkit figyelmeztetek, hogy ez eredeti utasitás szerint csak nálam lesz készitve, s csak akkor valódi, ha a sárga ércszelencze, melybe töltetik, vörös használati utasitásokba (melyek 9 nyelven nyomvák) és kék kartonba, melyen az ide nyomott védjegy látható — burkolva van.

HALLÁSI BALZSAM a legbebizonyultabb számtalan próbatét által legbiztosabbnak elismert szer a nehézhallás kigyógyitására s az egészen elvesztett hallási tehetség visszanyerésére. **Egy üveg ára 1 frt.**

TICHO FÜLÖP

Brünn, Krautmarkt, 21,

szétküld postaut invételiel csak **valódi**

brünni posztó-szöveteket.

Egy maradek posztó, 3.10 m. ruhakelme jó minőségben 5.— frt
Egy maradek posztó, 3.10 m. legfinomabb minőségben 10.75 „
Egy maradek fekete posztó, 3.10. m. salon-ruhára . 9.— „
Egy maradek telikabát-szovet, jó minőségben . . . 5.40 „
Egy maradek telikabát-szovet, 2 m. loden vadász-kabátra 4.— „

Hölgy-czikkek.

Egy teljes fekete terno- vagy Kammgarn-ruha, 10 m. 5·—, 5·50 frt
Egy teljes ősz- vagy téli-ruha, 10 m. 3·—, 5·—, 8·—, 12·— „
Egy téli vállravető, 10/4 nagy, Himalája, tiszta gyapju 4· „
Egy téli vállravető, 9/4 nagy . . . . . 2·— „
Egy jute-függony, teljes, török dessinben . . . . 2·50 „
Egy jute-garnitura, 2 ágy-, és 1 asztalteritő . . . 3,50 „
Egy Tunis-függony, aranynyal átszőve, gyönyörü csikossal és bojttal ellátva, mindenféle szinben . . 4·50 „
Egy maradek Manilla futó-szőnyeg, 10—11 méter hosszu . . . . . á 3·40, 4·40 „
Egy drb. házi lenvászon, 4/4 széles . . . . . 4·50 „
Egy drb. házi lenvászon, 4/4 széles Ia minőségben . 5·50 „
Egy drb. rumburgi szek-lenvászon, 5/4 széles . . . 6·50 „
Egy drb. Stofania-vászon, 5/4 széles, teljes pótlék a lenfonálnak . . . . . 9·— „
Egy drb chiffon, igen jó minőségben á 4·50, 5·50, 6·50 9·— „
Egy drb atlasgradl. ágybehuzókra, Ia. 8·50 frt, IIa 5·50 „
Egy drb canevas, Ia min. ágybehuzókra . . . . 6·— „
Egy drb. lenszovet, varrás nélkül, darabja 2 m. hosszu 1·10 „
Egy drb. rumburgi Oxford, Ia 6·50 frt, IIa . . 4·50 „
Hölgy-ingek Chiffonból, vagy erős lenvászonból, csipkével 6 darab . . . . . 3·75 „
legjobb rumburgi fonállal és svájczi himzéssel 6 darab . . . . . 6·— „
Egy fiaker-teritő, 2·—, egész . . . . . 2·50 „
Egy tricot Taille, minden szinben . . . . . 1·30 „

Minták az egész czikkekről és kepes árjegyzekek ingyen és bermentesen küldetnek.

LŐRY J., bankháza,

Budapest, Hatvani-utca 17. s.

Alapittatott 1876-ban.

Alapittatott 1876-ban.

Pénzbetétek kamatozása!

Alulirott bankház elfogad **PÉNZBETÉTEKET** melyek után **5% kamatot** fizet.

A betétek előleges felmondás nélkül barmikor visszafizettetnek.

Keresek tisztességes — bármily rangu vagy rendü egyéneket — kik sorsjegyeknek részletfizetés mellett való eladátával foglalkozni óhajtanak. **Legmagasabb jutalék** és **FIX FIZETÉS** biztositatik.

Vidéki takarékpénztári részvényeket, Bankreszvényeket, állampapirokat, -orsjegyeket, reszvényeket, betétjegyeket, zálogjegyeket a legmagasabb árak mellett veszek és legjutányosabban eladok. Kivánságra teljes titoktartás mellett e papirokra mérsékelt kamat mellett legmagasabb pénzelőleg is nyerhető.

Regalevaltság kötveny birtokosait ezennel tisztelettel értesitem, hogy

1. A regalevaltság kötvényeit,
2. Az ezekre szolo utalványokat.
3. A meg nem utalványozott, de a magas ministerium által helybenhagyott nyereségeket a legjobb ár mellett megveszem, vagy szokra mérsékelt kamat mellett a legmagasabb előleget adom.

Fog-Elixir, fogpor és fogpasta

a fölisztelendő és kegyes

„Benedek-rendü“ szerzetesektől

Soulac-i apátság Gironděban.
Prior: Dom Magnelonne.
2 arany erem:
Brüssel 1880 - London 1881
A legmagasabb kitüntetések.

Feltalálatott: **1373-ban** Pier. Boursaud Prior által.

A fölisztelendő és kegyes **„Benedek-rendi“-ek fog-elixirjenek** mindennapi használata, — egy pár cseppnyi adag egy pohár vizben — megakadályozza a lyukas fog képződés t és meggyógyitja a lyukas fogat, melynek fehér fényt és szilárdságot kölcsönöz, s a mellett a foghúst erősíti és épen tartja.

Olvasóinknak tehát tényleg szolgálatot teszünk, a midőn figyelmüket ezen régi és hasznos készitményre felhivjuk, a mely a legjobb gyógyszer és egyedüli óvszer a fogfájás ellen.

Ház alapittatott 1807-ben. **Bordeaux** 106 és 108, Rue Croix de Sequey.

Főügynök:

Kaphato minden nevezetesebb illatszerárú-kereskedésben, gyógyszertárakban és gyógyszerárú-(drogue) kereskedésekben.

Nyomatott Feigl Gyula könyvnyomdájában Köszegen.